



17.93x15.77	1	עמוד 10	מקור ראשון - כותרת	25/08/2023	87326043-3
המכללה האקדמית כנרת - 13300					

ראובן גפני

ההחמצה של האקדמיה

הפומביית עליהם מצד עמיתיהם הייתה תוקפנית במיוחד. בשביתה הכללית שהוכרזה בזמנו במשק, נכפה למעשה על מרצים וסטודנטים להשתתף במחאה אידיאולוגית שלא בהכרח הודרו עמה. במקרים אחדים הפכו דווקא האוניברסיטאות למרכזים שהתקיימה בהם השתקה באמצעים הגרביים באלימות של ממש (פעילותן של קבוצות כמו "אם תרצו" באקדמיה כלל אינה מתקרבת בהשפעתה לרוח החרממדיית הנוכחית, הנושבת כמעט אך ורק לכיוון אחד).

וכך, אקדמאים המחזיקים בעמדות מורכבות מפחדים להביע את דעתם, מחשש שיבולע להם מקצועית כיום ובעתיד; סטודנטים רבים חוששים שלא יוכלו למצוא את מקומם באקדמיה, בשל עמדותיהם או זהותם; ותרומתה החברתית הייחודית של האקדמיה – שאני עצמי מאמין בה בכל ליבי – אינה מורגשת כמעט בציבור הרחב. המצב הזה, שהוא ההחמצה נוראה, מסכן את המשך שג' שוגם של המוסדות האקדמיים יותר מכל תסריט דמיוני על תוצאות הרפורמה המשפטית.

בתוך הרוגמטיות האינטלקטואלית המאכזבת הזו, דומה שדווקא בחלק מהמכללות האקדמיות המצב גרוע פחות. המוסדות הללו הפכו למרכזי אקדמי רענן ורלוונטי, שדרכי הוראה חדשות ומפתיעות נבחנות בו כל העת, שחוקרים מצטיינים צומחים בו, ושאיפילו סוגיות פוליטיות ואידיאולוגיות לוחטות מטופלות בו לעיתים באופן דוגמטי פחות ומבטיח יותר.

ראובן גפני הוא ראש המחלקה ללימודי ארץ ישראל במכללת כנרת

של הציבור ברלוונטיות האקדמיה, ולמצב אותה מחדש כבעלת תפקיד חיוני בעיצובה של החברה הישראלית העכשווית.

כגודל ההזדמנות גודל ההחמצה. כמעט מן הרגע הראשון החליטו רבים מראשי המוסדות האקדמיים, ועימם מרבית שכבת העילית של האקדמיה כולה, לנקוט קו הצהרתי קיצוני, המאמץ את השיח המוקצן ורווי ההפחדות נגד הממשלה וכוונותיה, וממילא גם נגד חלקים רחבים בציבור הישראלי המצויים אף הם בקמפוסים – כמרצים, כעובדי מנהלה וסטודנטים. לעיתים נדמה שבכירי האקדמיה נסמכים ישירות על טקסטים של ראשי המחאה הציבורית, בעוד אישים בודדים המבקשים לנקוט קו מעט מתון או מורכב יותר סוגנים מתקפות אישיות וקיתונות של בוז, בתוך מוסדותיהם ומחוצה להם.

סירובה של האקדמיה ליצור שיח ממשי ומגוון בסוגיות הנידונות, או אפילו רק לאפשר את השיח מעתן הסדרה של עמדות המנוגדות לרוח הרוב היודעת כול, מורגש כמעט בכל פרום או תכ"נ שות אקדמית. מרצים המציגים עמדה עצמאית לגבי מהלכי הממשלה או מניעה מוקעים מיידית כמי שהיו תומכים גם במדיניותן של מדינות פשיסטיות מובהקות, או כמי שסבורים שיש טעם בדיון האם כדור הארץ הוא אכן עגול.

התנחלויות חרממדיית כאלה הן היום לחם חוקו של כמעט כל פרום אקדמי במרחב הדיגיטלי או המקצועי. במציאות כזו לא מפתיע שאקדמאים, חלקם בכירים, נאלצו לחזור בהם מיידית מדברים שאמרו או שכתבו, מאחר שהמתקפה

הרבה אישים וגופים מעלו בתפקידם כחודש שים האטלנטלים העוברים עלינו. הם היו יכולים להוביל ליצירת שיח ענייני ומעמיק במגוון הסוגיות החברתיות והמשפטיות שעל סדר היום, אך העדיפו להשתתף דווקא בהבערת הבית המשותף לכולנו, ולהרחיק כל התקדמות במתווה שאינה מוביל להתנגשות חברתית חזיתית. בהקשר הזה, דומה שהאקדמיה הישראלית ממלאת תפקיד שהוא אחד העצובים והמאכזבים ביותר.

כמוסדות המחויבים לכאורה לחתירה מתמידת להעמקת הידע ולגיוונו, לבחינת המציאות המורכבת מכל צדדיה בעיניים רעננות, ולקידום שיח ציבורי מעמיק וענייני בכל סוגיה, החודשים האחרונים היו עשויים להיות שעתם הגדולה של מוסדות ההשכלה הגבוהה בישראל. דווקא לנר כח ריבודו והקצנתו של השיח, המוסדות האקדמיים היו חייבים להציע לציבור כולו – בראש ובראשונה לסטודנטים ולחברי הסגל – דגמים אחרים לחלוטין של דיון בסוגיות שעל הפרק: בנימה ובהתנסחות, בחתירה מתמדת לקיומו של דיון מעמיק גם בסוגיות מקוממות, בהצעת מגוון מתווי פעולה אפשריים, ואולי אף בשרטוט זהיר של מפות דרכים ליציאה מן המשבר.

דווקא נוכח מעמדה הציבורי המעורער ממילא של האקדמיה הישראלית בקרב הציבור הרחב, ודווקא על רקע מספרם המידלדל של צעירים הפונים לאקדמיה לשם רכישת ידע או מקצוע (בייחוד בתחומי החברה והרוח), מילוי תפקיד ציבורי מעין זה היה יכול לא רק לסייע לחברה ולמדינה בשעת משבר אלא גם להשיב את אמונו